

Մ Ժ Ե Ղ Ն Ե Ր Ը

Բարեկեցիկ ըն-
տանիք մը իւր
պարտիզին ե-
ղերքէն խնցնող
գետակին շուր-
ջը կը պտտէր :
Տղոց անդրանի-
կը՝ Հրանտ, կը
կարդար մինչ-
դեռ Վարդան
և Մարիամ ծա-
ղիկներ ժողվե-
լով՝ մայրերնին
փունջ կը կա-
պէր :

Վարդան, որ
ջրային գեղեցիկ
առուոյտ մը
փրցնելու համար
ծռեր էր, ան-
շարժ մնաց և
սկսաւ ուշի ու-
շով նայիլ :

« Ի՞նչ կայ,
տղաս, որ այդ-
պէս ուշադրու-
թեամբ կը նա-
յիս :

— Ո՛հ, հայրիկ, զարմանալի բան մը :
Քոյր իմ, նայէ՛ սա ջրին երեսն ելլող փոք-

րիկ հատիկները
որ վարսակի կը
նմանին : Նայէ՛,
կը շարժին եւ
ջուրին տակ եր-
թալով՝ քիչ մը
վերջը նորէն ե-
րեսը կ'ելլեն :

— Ուշադրու-
թեամբ դիտե-
ցէ՛ք այս երե-
ւոյթը. տղաքս,
վասն զի խիստ
հետաքրքրական
է :

— Հատիկնե-
րէն մին ահա կը
ճեղքուի, և մէ-
ջէն բան մը վեր
կ'ելլէ :

— Կարծես
միջատի գլուխ
մ'է, քոյր իմ :

— Ջուրը մի
խառնէք, տղաք,
վասն զի այդ
փոքրիկ հատիկ-
ները կ'ընկղզին

և կը խղզուին՝ եթէ բաց կեղևին մէջ
մտնեն, և ալ երեսը չ'են ելներ :

Իրաւցնէ գլուխ մ'է, շարունակեց Վարդան, որ միշտ կը դիտէր, միջատին մարմնոյն մէկ մասն ալ կը տեսնէր :

— Մարմնոյն մնացորդ մասն ալ քիչ քիչ կ'ենէն, հայրիկ, և կայմի պէս կը կանգնի կեղևին ձևացուցած փոքրիկ մակուկին պէս :

— Թե չ'ունեցող միջատ մ'է :

— Եւ ոչ ալ թաթ : Ինչ տարօրինակ կ'ենդանի :

— Ա՛հ, ահա փոքրիկ մակուկն իւր կայմովը կը ճամբորդէ : Հայրիկ, միջատը ինչպէս կըրցաւ առանց թաթի և թևի իւր պատեանէն դուրս ելնել :

— Տղան, Աստուած իւրաքանչիւր էակի՛ իւր գոյութիւնը պահպանելու համար կարևոր եղած ամէն կարողութիւն տուած է. աս ալ կը կարողանայ իւր պատեանէն դուրս ելնել :

Վարդան, ծառի ոստ մ'առնելով՝ սկըսաւ ջուրը խառնել, և մակուկներուն մէկ մասն ընկղմեցաւ իրեն կենդանի կայմերով :

— Մեղք գոչեց Մարիամ, խեղճ կենդանիներ : Հիմայ ասոնք կորսուեցան :

— Այո, աղջիկս : Այս կենդանին որուն հակիրթը ջրոյն մէջ կը մեծնայ և բոլոր այս փոփոխութիւնները կը կրէ, իւր կենաց այս միջոցին չի կրնար ջուրին մէջ սուրիլ : Բայց հոգ չ'է, վասն զի այս կենդանիներն ահագին համեմատութեամբ կը բաղմատակտին : Տարին 5-6 անգամ կ'ածեն, և իւրաքանչիւր անգամուն երկու երեք հարիւր հակիրթ :

— Ա՛հ, ըսաւ Վարդան, ահա մէկը մազի պէս բարակ թաթեր դուրս հանեց :

— Ես ալ կը տեսնեմ որ ուրիշ երկու թաթեր ալ հանելով՝ ջուրին վրայ դրաւ, բայց չ'ընկղմիր : Հայրիկ, չի՞ վախնար որ կը խեղդուի :

— Ո՛չ, ալ ասկէց վերջը իրեն համար վտանգ չկայ :

— Ահա թևերը կը սլարգէ արևուն, անշուշտ չորցնելու համար, և անանկ մը կը շարժէ որ, կարծես թռիլ կ'ուզէ : Պէտք է որ չիթռած բռնեմ, որպէսզի ինչ ճճի ըլլալն հասկնամ ահա, աչքերը կանաչ են, և իւր եղջիւրներն փոքրիկ փետուրներու կը նմանին : Վեց թաթունի, նայէ : Պատիճը կ'երկնցնէ. կարծես թէ կուզէ դիտ խայթել :

Հրանտ, որ երկու փոքրիկ դիտողներուն մօտեցեր էր, խնդալ մը փրցուց :

« Այդ նշանաւոր կենդանին, որու վերայ այդպէս կը հիանաք, ըսաւ նա սլարգապէս մօեղ մ'է, որու օրօրոցին վրայ գուրգուրալէ ետե՛քիչ մը վերջը պիտի փութաք սպաննել զայն :

ՎԻՊԹՈՐ ՀԻՒԿՈ

ԱՌ-

ՀՈԳԻՆ ՄԻ ՄԵՆԿԱՆՑ

ՈՐ ՅԱՐԿԻՆՍ Է

Յ'երկին կապոյտ, շափիղաղարդ 'ի պալատ,
Ի բոյոս վեմ, 'ի սրբազոյն ճառագայթ.
Աստեղաց մեջ կամ յ'արեգս լուսափիւռ,
Ջ'որս ծածանէ յաւիտեան մի զով գեփիւռ,
Հեռի իւր մօր արցունքներէ և ժպտէ,
Մանուկ յ'երկինս թէև լինի, ո՛հ, որը մ'է :

Ի լուսահեղ ծեր աստեղաց դնայուն,
Որ բոլորի շուրջ աթոռին վեհ, փայլուն.
Մէջ այն սիրոյ ահեղագող հեղեղին,
Ուր հողիներն փոթորկածուփ ընկղմին,
Հեռի իւր մօր արցունքներէ և ժպտէ,
Մանուկ՝ սէրն իսկ թէ և լինի, ո՛հ, որը մ'է :

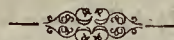
Տղայական հոգւոյն ի խաղս ո՛հ անվերջ,
Ընդ Սերոբէս հրաճաճանչ, վեմ, պերճ.
Մանուկ յ'երկինս թէև լինի գոհ ուրախ :
Եւ փայլի հոն յաւերժական 'ի խրախ :
Հեռի իւր մօր արցունքներէ և ժպտէ,
Ի՞նչ օգուտ թէ յ'երկինս է նա, զի որը մ'է :

Թէ զ'այն գրկէ մի հրեշտակ գիմֆը հուր ,
Եւ գրողմէ նորա այտից մի համբոյր .
Եւ հարցնէ թէ կենաց այս տեսարան ,
Չ'են հաճելի իւր բոց աչաց անման :
Հեռի իւր մօր արցունքներէ և ժպտէ ,
Մանուկ , յ'երկինս թէ և սիրուի , ո'չ որբ մ'է :

Յ'երկնից յ'երկինս սաւառնելով յաւիտեան ,
Յիսուս , թէ և հաւատարիմ իւր խօստման ,
Տապանակէն անխախտիչ լուսարձակ ,
Հրաւիրէ իւր քով մանուկն անապակ :
Հեռի իւր մօր արցունքներէ և ժպտէ ,
Մանուկ , սուրբ մ'ալ թէ և լինի , ո'չ որբ մ'է :

Յ'անմահական 'ի փառահեղն այն աշխարհ ,
Ուր ամէն ինչ բարի է և բարեբա :
Մանուկ , հեռի մայրենական գորովէ ,
Իրաւ յ'երկինս , սակայն դարձեալ խեղճ որբ մ'է :
Թող զարդք և փառք , հանգիստք ամէն հե-
ռանան
Միայն իւր մօր , ո'չ , կարօտի խեղճ տղան :

Ա. ԱՐՍԷՆԵԱՆ

ԾՆԵՐ ՅԱԿՈԲԸ

Տղայք , ինչու համար արդեօք ծեր Յա-
կոբին վրայ կը ծիծաղիք միշտ , երբ նա
ձեր մօտէն անցնի , այո՛ կը խնդաք , ու-
րովհետեւ ծեր և կաղ է : Ամօթ ձեզի որ
առանց մէկը քննելու կը ծիծաղիք , կը
ծաղրէք , քար կը նետէք եւ , փոխանակ
ղան քննելու և անոր վշտաց ցաւակից լի-
նելու , ամօթ որ ծերութիւնը չէք յար-
գեր : Միթէ դուք ալ պիտի չծերանաք ,
այն ժամանակ ուրիշ տղայք ալ ձեզ կը
ծաղրեն , վրանիդ կը խնդան : Աւե-
տարանը կ'ըսէ . « Ինչ որ ցանես՝ այն կը
քաղես : »

Գիտէք , տղայք , այս մարդուն պատ-
մութիւնը , անշուշտ ո՛չ . մտիկ ըրէք , ե-
թէ լաւ ուշադիր ըլլաք , այն ժամանակ
պիտի գգաք որ մեծ ամօթ մ'ըրած պիտի
լինիք :

Գրեթէ երեսուն տարի կայ Ջմեռնային

իրիկուն մը , . . . գիւղին բնակիչները
արթնցած էին աղմկալի ձայներէ , որոնք
գետին եզրը շինուած տունէ մը կը գային .
« Օգնութիւն . կրակ կայ , » կը դռնէին :
Գիւղին տուներուն բոլոր պատուհանները
մի առ մի կը բացուէին . բնակիչները
տեսնելով իրենց տուներուն պատերը տը-
կար լուսով մը լուսաւորուած և երկինքը
բոցալաւ , հասկցան որ հրդէհ մ'է և
դէպ 'ի այն կողմը կը գիւղէին աճապարա-
նօք :

Ջրհանկիրներն արդէն հասած էին ,
բայց դժբաղդաբար ջուր չգտեր էին ,
այս պատճառաւ կրակը կը սաստկանար :
Ջրհանկիրներէն մի քանիները գետը կը
վազէին իրենց դոյլերը ձեռքերնին . Բայց
գետը ցրտէն սառած էր : Ջրհանկրաց
տեսուչը « Ձեր տոսպարներուն » դռնէ ,
և իսկոյն ամեն ջրհանկիր սկսան սառոյցը
կոտրտել : Վերջապէս ջուր գտան : Դոյ-
լերը լեցուցին և ձեռքէ ձեռք կ'անցընէ-
ին : Ջրհանը սկսաւ ջուր տեղալ կրակին
և քանի ջուրը կ'երթար կրակին վրայ գայն
մարելու , գրեթէ իրենց մէջ մարդ մը կը
լինէր և միշտ հրդէհը կը յաղթանակէր .
ջուրը օձապտոյտ չընձանակներ կը շարու-
նակէր և կրակը միշտ կը տարածուէր :

Այս միջոցիս՝ մարդ մ'ամբոխը ձեղքեց ,
նա դունատ էր և շնչասալաւ վազելէ .
ձանչցան որ նա այրած տան տէրն էր .
երկու տարիէ 'ի վեր այրի , նա քանի մը
ժամ առաջ տնէն մեկնած էր իւր գործին
համար . իրիկունը վերադառնալու ատեն ,
տեսաւ հեռուէն հրդէհը՝ որ իւր տունը
կը լափէր , այս պատճառաւ սկսեր էր
վազել և դռնէլ :

« Ա՛հ . դաւակա , արդեօք մեռա՞ր : Ոյ-
լնկերք իմ , Աստուծոյ սիրոյն պատասխա-
նեցէք ինձ . արդեօք մոռցա՞ք զանի : »

Ոչ ոք պատասխանեց , բայց նա տեսաւ
հրդէհին տկար լուսոյ մէջէն , ողբալու և

հեծկտանաց աղաղակներ . հասկցաւ և գոչեց . « Ո՛հ . որդեակ իմ , կորսուած ես : » Վայրկեան մը խեղճը տնշարժ մընայ , իւր կուրծքը սաստիկ կերպով կը

ըտէր . իւր արտասուած լից աչքերը գէպ ՚ի երկինք վերցնելով , տեսաւ որ իւր առողուն քնացած սենեակը դեռ նոր կը բռնակէր և զոչեց . « Ահա իմ որդիս որ կը

տեսնեմ , միտքս զրի զայն պիտի փրկեմ : » Եւ դէպ ՚ի իւր տունը զիմեց՝ որուն առաջին դռտիկոնը դեռ ապառ էր կրակէն :

Երբ վազելու պատրաստուեցաւ , հզօր ձեռք մը զայն կեցուց . « Ինձ նայէ , բարեկամ , ինձի նման սովորութիւն չունի՞ք բոցէն բռնուած գերաններուն կամ խարխուլ պատերուն վրայէն քալելու . եթէ երթաք՝ ձեր որդւոյն հետ պիտի կորսուիք և հրոյ ճարակ պիտի լինիք : Խնդրեմ թողուցէք զիս՝ ձեր տեղը երթալ :

— Ոչ , պատասխանեց հայրը . ես պիտի փրկեմ զայն :

— Կ'երդնում որ զայն պիտի փրկեմ : Կարծեմ որ երբորդ դռտիկոնին պատուհանն է իր սենեակը : Ահա կ'երթամ : »

Ձրհանկիրը թրջուած չուխայ մ'առաւ , մէջը ամբողջուեցաւ , չուան մը երկնցուց առաջին դռտիկոնին պատուհանը և վեր ելաւ : Ահա հասաւ առաջին դռտիկոնն , որուն շուրջը բոց մը կը բարձրանար երկինք , ցատկեց բոցին մէջէն և աներևւոյթ եղաւ : Քիչ ժամանակէն ամբողջին մէջ մէկ երկու վայրկեան լուութիւն պատեց , լուութիւն մը՝ յոր միայն հրդէհին ձայնը կը լըսուէր : Տղուն հայրը այս միջոցիս , իւր թևերը դէպ ՚ի երկինք տարածած , կ'աղօթէր առ Աստուած :

« Չերեցաւ , չկրցաւ սանդուխը գըտնել , » ըսաւ ձայն մը :

— Մեռած է , կրկնեցին ուրիշ ձայներ :

Յանկարծ մեծ աղաղակ մը բրդաւ , մարդը պատուհանէն երեցաւ , ուր կրակը պիտի լափէր քիչ մը ժամանակէն : Մանուկը իւր թևերուն մէջն էր և յաղթանակաւ բոցերուն մէջէն կը քալէր : Յետոյ նորէն աներևութացաւ : Վայրկեան մը վերջը տեսան որ սանդուխն ՚ի վայր կը վազէր և վերջապէս առաջին դռտիկոնին պատուհանը հասաւ ու կեցաւ . « Անկողին մը տարածեցէք , գոչեց , և մանու-

կը պիտի ընդունիր : » Իսկոյն իւր հրամանը կատարեցին . և ահա մանուկն իւր հօրը բաղկաց մէջն էր ողջ առողջ : Մանկան հայրը ինչ պարգև տար այս անձնուէր ազատարարին , չունէր , բայց նա Աստուծով պիտի ընդունէր :

Քիչ մը ժամանակէն վերջը մարդուն կեցած սանդուխը խորտակեցաւ : « Կորսուեցաւ » , գոչեցին ամեն մարդ : Տան առջևը վաղեցին , տեսան որ անձնուէր ջրհանկիրը բոցերուն մէջէն կը վազէր սաստիկ արագութեամբ : Իւր սրունքը խորտակած էր , իւր դէմքը կէս պրած : Շատ շաբաթներ անկողինն հիւանդ պառկեցաւ , բայց վերջը Աստուծոյ ողորմութեամբ բժշկուեցաւ :

Տղայք , ճանչցա՞ք հիմա այս մարդը , ահա այս ծեր ֆախոքն՝ այն մարդն էր , որ իւր կեանքը նուիրած էր մանուկն ազատելու : Ուրեմն ջանացէ՛ք այսուհետեւ և ոչ մարդու մը վրայ ծիծաղիլ և ծաղրել :

ՏԻԳՐԱՆ Պ. ՊԱՐՏԻՋՊԱՆԵԱՆ

Զմիւռին

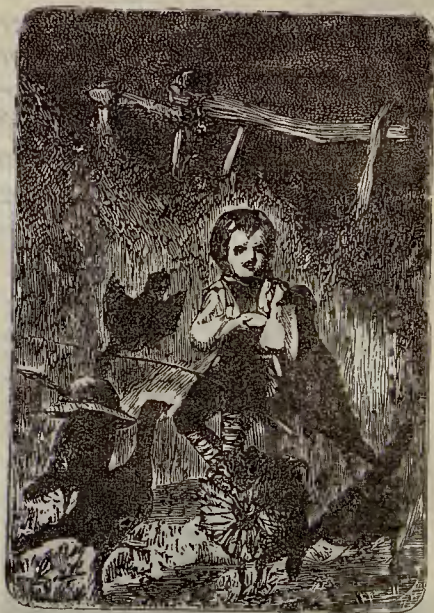

ԿԱՐՄԻՐ ՍԱԳՐ

Ա.

Ատենով պղտիկ տղայ մը կար , որ հնդկահաւեր կ'արածէր , այս ազնիւ տղան , որ ոչ հայր ունէր , ոչ մայր , ամեն բանէ աւելի կը սիրէր իւր հօտն և զայն լաւ կը խնամէր : Իւր հնդկահաւերուն իւրաքանչիւրն կը ճանչնար ձայնէն և միջատ կամ հատիկ ուտելու ձեւէն : Երբ ամենքն հանդարտ կենային , հովիւը կը խորհէր ու կը մտածէր : Շատ կը փափաքէր որ կարդալ գիտնար . բայց որովհետեւ ո'չ գիրք ունէր , ո'չ դասատու , համաստեղութեան մեծ գիրքն կը կարդար : Գիտէր թէ ամպերն ինչ կ'ուզեն , երբ իրարու ետեւ կը վազեն կամ միմեանց

հետ կը խօսին : Գիտէր թէ ինչ կ'ընէ լուսինն , երբ կը ծածկուի , փոխանակ

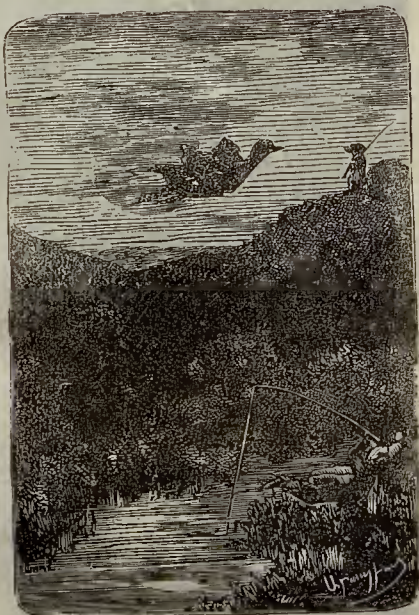

սիւփօրէն քալելու և թէ այն ատեն ընդարձակ դաշտն , վճիտ լճակն ո՛րքան տըխուր և անոյշ են միանգամայն : Կը ժլաւ-

տէր գինքը դիտող սատեղաց , որք հանդարտ կը կենային իրենց տեղը . բայց ամենէն աւելի սիրածն էր արեւը , որ իրմէ առաջ կը ծաղէր և երբեմն կը սպա-

սէր : Ահա՛, արեւելքէն ուղիտակ լոյս մը կ'երևնայ , նորա փայլուն նշոյլն երկրի վրայ կը տարածուի . վեհափառ աստուծոն ծանր ծանր կ'ելլէ մինչեւ երկնից բարձունքն և իւր ընթացքին մէջ ցօղն արծաթի մարդարիտներու , ապա սալտակ չողոյ կը փոխարկէ , ծաղկանց , ցորեններուն , ծառոց , մարդաց , ջրոց և նոյն իսկ աւազոց կուտայ կարմիր , կանաչ ,

գեղին , կապոյտ , վերջապէս ամեն գոյն հագուստներ , ինչպէս նաեւ կեանք և ուրախութիւն , վերջապէս երբ գեղամօծաւ արեն ամէն բան ուրախացնէ , զօրացնէ , գեղեցկացնէ , կը սկսի իջնել և ինչպէս հայր մը զաւկին վրայ , նոյնպէս և նա երկրի վրայ կը տարածէ իւր ճերմակ վերարկուն , մինչ այն ժամն որ , աներեւութանալը մօտենալով , ճառագայթից հունն կը մեղմացնէ , որպէս զի զինքը զլատեն՝ առանց շնանալու : Հովիւն զասոնք բոլոր զիտէր : Գիտէր նաև թէ անձրևի

օրերը երկիր ու երկինք սոց մէջ են , վասն զի ամէն ինչ զգայուն է , ամէն ինչ կուլայ և կը հեծէ , ծառք և ծաղկունք , փոքրիկ առուակն , հովը , հովիւն ու հնդկահաւք , առանց հաշուելու ամպերն ու աստղերը :

Բ.

Ֆլամինեօ , այս էր հովուիկին անունն , իւր վիճակէն գոհ կ'ապրէր և աւելի բան մը չէր ուզէր . բայց պէտք է ամէն մարդ հասկնայ թէ ի՞նչ է վիշտն : այս տղան բարի տիրուհի մ'ունէր , կը սիրէր զայն

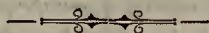

և անոր սիրելին էր : Այս բարի կիներն հիւանդացաւ ու մեռաւ : Ֆլամինեօ շատ վշտացաւ : Քիչ տեսն վերջը ժառանգորդներն հնդկահաւերն և սագերը ծախեցին և հովիւն ճամբեցին , որով Ֆլամինեօ առանց գորգի և առանց ստակի մնաց : Մեկնած օրը՝ կտոր մը հաց տուին անոր և ըսին . « Աստուած բարի ճանապարհ տայ » : Բարեբաղդաբար օղը գեղեցիկ էր , ինչ որ մարդուս ոյժ կուտայ : Ֆլամինեօյի ճամբուն վրայ, արեւուն ճառագայթներն , ծառոց մէջն անցնելով՝ բարակ աւաղին վրայ զանազան ստուերներ կը գծէին : Ախորժելի էր քալել այս գեղե-

ցիկ գորգին վրայ, որու նմանն ոչ ոք
կրնայ բանիլ:

Ֆլամինեօ բլրոյ մը գագաթին հասաւ ա-
րեւու մարը մտնելու միջոցին: Աստղն որ
ոսկեգոյն և թեթեւ ամպերով շրջապատ-
ուած էր, ցոյց կուտար իր լայնցած երեսը:
Այս փայլուն ամպոց մին կարծես երկն-
քէն զատուեցաւ, միջոցին մէջ գլորեցաւ
և հովիւն, աչօքը զայն զիտելով, տեսաւ
որ իր կողմը կուգար, և որքան կը մօ-
տենար, այնքան կը նմանէր թեւաբաց
մեծ թռչնոյ մը: Արդարեւ կը թռչի, կը
հասնի և հովուին ուսը կը թառի անանկ
թեթեւութեամբ որ Ֆլամինեօ հազիւ թէ
կզգայ: Այս թռչունն սաղ մ'էր, բայց
ինչ սաղ: Կեռասի պէս կարմիր սաղ մը:
Նմանն երբէք տեսնուած չէ և չպիտի ալ
տեսնուի: Ֆլամինեօ զայն կը բռնէ և կը
համբուրէ, չի կրնար անկէ բաժնուիլ:
Բայց զիչերն կուգայ, սլէտք է ճամբայ
ելլել: Կարմիր սաղն հովուին ետեւէն
կ'երթայ և երկուքը միասին գիւղ մը կը
հասնին: « Ա՛հ, ի՛նչ գեղեցիկ թռչուն,
կ'ըսեն տեսնողներն. վա՛յ, կարմիր սաղ
մ'է: » Գիւղապետն այն տեղէն անցնե-
լով՝ այլոց պէս ինքն ալ կանգ առաւ եւ
գոչեց. « Ա՛հ ինչ գեղեցիկ կարմիր սաղ:
Ո՛վ տուաւ քեզ ստիկայ, աղա՛յ, հարցուց
Ֆլամինեօյի: — Աստուած, պատասխա-
նեց միւսը, կամ թէ արեւը: » Բարի գիւ-
ղապետն սկսաւ խնդալ՝ իր խոշոր փորն
ու կեղծամը շարժելով: « Դուն ազնիւ
տղայ մը կ'երեւաս ինձ, յարեց այս գի-
րուկ մարդը, այս զիչեր քեզ կը հիւրըն-
կալեմ. կ'ուզեմ որ սպասուհիս Մարկօ
ալ քու կարմիր սաղդ տեսնէ: » Ֆլա-
մինեօ ընդունելով՝ ազնիւ մարդուն ե-
տեւէն գնաց մինչեւ իր բնակարանն:

Մնացեալն յաջորդ տետրով.

ՀԱՌԱՉՆ ՈՐՔԻՆ

Ո՛ր երբամ..... ո՛ր մութամ, ո՛վ Տէր
Սեւ ու ջորակ մի պատառ հաց.
Որո՞ն յայտնեմ, ա՛հ. չ'եմ գիտեր
Չափն իմ ցաւոց եւ իմ վշտաց.....:
Լեարդս ու բոքերս՝ ուժակորոյս,
Սիրտս ալ՝ բեկեալ հեծեն խապառ.
Աջերս արփւոյն կը տեսնեն լոյս.
Մերկ ոտքերս ալ պաղ են գերդ սառ.
Ամեն գաւակ իւր մօր քով միշտ
Գտնե՛ք քաղցրիկ գոռք ու գորով
Եւ փոխադարձ սրտիս անվիշտ
Համբոյր առնուն եւ տան սիրով.
Այլ խեղճ ծնողքս ինչո՞ն արդէօք
Զ'իս ալ իրենց հետ չը տարին.....
Ու քողին գ'իս անտեր, անօր
Որ բաղխեմ փակ դուռն օտարին.....
Լալեն՝ աջքերս ալ ցամքեցան.
Ա՛յ ճայն չ'ունին շրթուքս անգօր
Հին լաքերէս՝ փութք երբ ճմրան
Անցնի՛ դողայ մարմինս բոյոր.....:
Երբ ճիւղն այսօր պատե՛ գ'երկիր
Եւ անասունք, գազանք ամեն
Մտնեն յ'իւրեանց որչ կարեկիր,
Եւ անդ՝ անդորր՝ ուտեն, խմեն.
Ինձ չ'ողբայ Լ.՞ միթէ հնար
Մինչդեռ չ'ունիմ անկիւն մ'իսկ սին
Ուր խեղճ գլխիկս հանգչի խոնարհ
Մինչ 'ի ծագել արշալուսին.....
Հարուստք, անխիղճ եւ անողորմ
Կը վռնտեն գ'իս խստագին
Երբ՝ անօրի՛ մութամ կտոր մ'
Հաց, եւ կամ փող իբր հացագին.....
— Բաւ է ալ, բա՛ւ, Աստուած բարի.
Որ տանջուիմ գերդ նահատակ.....
Թող քո վերին կամքդ յօժարի
Ղրկել առ իս մահու հրեշտակ.
Եւ ցուրտ մարմինս երբայ 'ի հող
— Զի սիրեմ մահն այն փրկաւետ
Որով կարեմ լոկ՝ գ'իս ծնող
Հօրս ու մօրս քով հանգչի յաւետ:
Կարին
Վ.Ա.ՀԱՆ ՍԷՐՈՒՆԻ

Կ Ա Չ Ա Ղ Ա Կ

Կաչաղակին կտուցը սեւ է, կռնկի, վը-
ղին փետուրներուն և թեւերուն մէկ մասը
գորշագոյն, մարմնոյն վարի մասը աղտոտ
ձերմակ, իսկ թեւերն տեղ տեղ բաց կա-
պոյտ, մուր կապոյտ և սեւ: Փորը սեւ
և, ոտքերը մոխրագոյն:

Կաչաղակը կրակոտ և զիւրացասկոտ է:
Երբեմն կատղած ատենին՝ զլուխն եր-
կու ճիւղի մէջէ անցնելով՝ կը կախուն ու
կը մեռնին: Մէկզմէկու հետ կռուած ա-
տենին շուտով կը բռնուին:

Անծեղներու պէս՝ սովորութիւն ունին
իրենց պաշարին աւելորդը պահելու, և
ինչ որ կրնան՝ կը դողնան: Ամառը ճճի-

ներ, որդեր, կեռաս, հաղարջ, խաղող
կ'ուտեն: Հաւկիթ ու պզտիկ թռչուններ
ալ կ'ուտեն, աչքերնին պատուելով և ըղե-
ղը դուրս քաշելով:

Այս թռչունն ընդհանրապէս անտա-
ռաց մէջ կը բնակի և բոյնը կաղնիներու
փայ կը դնէ: Կաչաղակը թէև անծեղի
չափ լաւ չ'երգեր, սակայն կատարեւապէս

կը հանէ կատուի, ոչխարի և շան ձայնե-
րը: Երբեմն մարդու ձայն իսկ կը հանէ:

Ատենով անծեղներուն, կաչաղակներուն
և ագռաւներուն խօսիլ կը սորվեցնէին:
Բայց թութակները շատնալէն ի վեր, նը-
կատելով թէ անոնց դատարարակութիւնը
աւելի դիւրին է, միւսները ձգեցին:

Կ'ըսեն թէ կաչաղակը կ'ուտուի, մա-

նաւանդ եթէ խորովելէ առաջ խաշուի ,
և թէ անոր արգանակը խիստ սննդարար
է հիւանդութենէ նոր ելնողներու համար :

Կաշաղակները ձմեռը Արշիպեղազոսի
կղզիները , Սուրիոյ և ստորին Եգիպտոսի
մէջ կ'անցնեն : Գարնան Եւրոպայի արեւ-
մըտեան կողմը կը տարածուին և Գաղղիոյ ,
Սկովիոյ , Շուէտի , Անգղիոյ և Իտալիոյ
մէջ խիստ շատ կան :

Կաշաղակի գլխուն վրայ կ'ապուտադոյն
փետուրներ կան , զորս բարկացած՝ ատեն
կը տնկէ :

Կաշաղակի շատ տեսակները կան , որոց
գլխաւորներն են՝ Քանատայի կաջաղակ ,
Սիպերիոյ կաջաղակ , Շատախոս կաջա-
ղակ , և ընկոյզ կոտրող կաջաղակ :

ԴԻԻՑԱԶՈՒՆԲ ԱԾԻԱՏՈՒԹԵԱՆ

Գ Լ Ո Ւ Թ Գ .

Գ Ի Տ Ո Ւ Ն Ք

(Շարունակութիւն . տես քիւ. 15)

Տարի ու կէսէն Ֆրանսուա Արաիօ , հա-
զիւ տասն և վեց տարեկան , պատրաստ
էր քննութեան , զոր Թուրուզ երթալով
անցուց : Մօնթ հարցաքննեց զայն , բոլոր
հարցումներուն այնչափ յատկութեամբ ,
փատհութեամբ և գիտութեամբ պատաս-
խանեց որ , իւր հարցաքննիչը յապուշ կըր-
թեալ , ոտքի ելաւ , գրկեց զայն և ըսաւ
թէ՝ իւր ցանկին վերայ առաջին տեղն
պիտի բռնէր :

Արաիօյի ասպարիպին սոյն սկզբնաւորու-
թիւններն ցցուցին ինչ որ եղաւ նա իւր
կենաց մէջ . անխոնջ աշխատասէր մի , ան-
զուգական հանձար մի :

Ամբէր մեծ գիտուն մի լինելէ առաջ
գեղարուեստից դասատու եղաւ : Քսան և
հինգ տարեկան էր երբ իւր մաթեմատի-
քական առաջին գործն հրատարակեց :

ՀԱՏՈՐ Գ

Քիչ ատենէն երեւելի հանդիսացաւ նա
իւր տեսութեանց խորութեամբն և իւր
համբերատարութեամբ ստացած ծանօ-
թութեանց զանազանութեամբն : Մինչ իւր
գեղեցիկ ասպարիպին վերջն ամենադժ-
ուարին ուսմանց՝ աննման յաջողակու-
թեամբ մի զոհուելու յատկութիւնն ունէր :
Իւր նոր բաներ սորվելու հետաքրքրու-
թիւնն անյագ էր :

Ներկայ բնաւածութեան հիմնադիրնե-
րէն մին՝ Բուէլ՝ որ 1770ին ծնաւ , այն-
չափ մտադրաւ էր իւր փորձերուն և հե-
տազօտութեանց պատճառաւ որ , բուսա-
բանական սլարիպին մէջ դասախօսած
ժամանակ յաճախ բոլորովին կը մոռնար
արտաքին աշխարհն : Սովորաբար իւր քե-
ռորդին կ'օգնէր իրեն , բայց միշտ ներ-
կայ չէր գտնուեր : Սոյն ատեն Բուէլ կը
գոչէր . « Քեռորդի՛ , քեռորդի՛ : » Իսկ քե-
ռորդին բնաւ չերեւելով , անձամբ զայն
փնտռելու կ'երթար , բայց կը մոռնար թէ
իւր աշակերտներէն կը հեռանար և բարձ-
րաձայն իւր դասն կը շարունակէր : Նրբ
վերստին դասարան կը մտնէր , բացատ-
րութիւնն աւարտած էր և կը գոչէր .
« Այո՛ պարոնայք : »

Մօտ ժամանակներս , Պալար մեծ բը-
նալոյծն եւս նշանաւոր եղաւ իւր իւր գոր-
ծոց զաւակն : « Անթուան-Ժէրօմ Պալար ,
կ'ըսէ Պ. Վիւրց , 1802 սեպտեմբեր 36ին
Մօնթէլիէի մէջ ծնաւ՝ պատուաւոր բայց
աղքատ ծնողքներէ : Այդգեղործներ էին
սոքա՝ որք իւրեանց դաշտն իրենց ձեռօք
կը մշակէին : Տղայութեան ժամանակ տունն
պահեցին զայն և յետոյ իւր կնքամօրը
յանձնեցին , որ որդեգրեց զայն և կըր-
թեց : Այս կնոջ կը պարտի Պալար իւր
դաստիարակութիւնն և աստարէզն . մոյ-
րենի ժառանգութեան մէջ աւելի թան-
կագին նուէր մի գտած կը թուի նա .
իւր առոյգ խելացութիւնն , բնաւորու-

ՏԵՏՐ 46

թեան քաջասրտութիւնն և ուղղամտութիւնն : Մօնրէլիէի ճեմարանին մէջ լաւ ուսումներ ստանալէ վերջը , կը գտնեմք զայն դեղագործական վարժարանն իւր տասնեւեօթն տարեկան հասակին մէջ : Սոյն վարժարանն զոր պիտի փառաւորէ , 1826 յուլիս 5 ին իւր վկայականն կ'տայ նմա : Այն տոտեն բնալուծութեան և բուսաբանութեան մէջ բաժնուած էր , հոսկ ասլա բնագիտութիւնն պիտի մշակէ և ուսուցանէ : Իւր միտքն բոլոր գիտութեանց ընդունակ էր , և իսկոյն փորձելու արուեստին մէջ իւր սրամտութեան և տաղանդին փայլուն ապացոյցն պիտի տար : 1824ին , դարնանային առաւօտ մի , աղաճի մի ճահիճներուն եղբրքն խոտաքաղութիւն ըրած ժամանակ , աւչնան ծծըմբայթութու աղի կոյտ մի նշմարեց , զոր դիւշերուան զովութիւնն աւաղանի մի մէջ պաղեցուցած էր : Բւր սովորական աղի պարզեալ մոխրաշուր կը պահէին : Սոյն մոխրաշուրերն քննելու գաղափարն իսկոյն իւր մտաց տիրեց և իւր կենաց մեծ մասին գրաւումն եղաւ : Իւր փորձերուն ժամանակ մասնաւոր դոյնմի իւր ուշն դրաւեց : Քննելով զայն այն յարատեւութեամբ որ հնարիչներու հանձարն է , Պրօմմի* գտնելու երջանկութիւնն ունեցաւ :

Ահա այսպէս սոյն քսան և չորս տարեկան երիտասարդին անունն իսկոյն երեւելի անուանց քով պիտի դասուէր : Այլ եւս անմահ եղաւ նա :

Առանց Պալարի ուրիշ աշխատութեանց վերայ խօսելու պիտի բաւականանանք յիշելով թէ՛ Գիտութեանց ճեմարանին անդամ , Փարիզի ուսուցչական դպրոցին ուսուցիչ , և այլն եղաւ , և մի քանի խօսք պիտի ըսենք իւր անձին վերայ , որ նրաւ նշանաւոր չէր գիտունէն :

Անագորոյն և խստապահանջ իւր անձին

* Պրօմմ պարզ մարմին մ'է վերջին ծայր գարշահոտ , որոյ ծնունդ կ'տայ ծովի ջուրն :

համար , ներողամիտ և առատաձեռն էր ուրիշներու նկատմամբ և այս մարդն որ կը մերժէր իրեն համար հանդատութեան ամենասպարզ վայելումը խկ , միշտ պատրաստ էր օգնելու անոնց որք իւր բարութիւնն կը հայցէին : Այս բարութիւնն բընաւ չէր յոգնէր . հանձարեղ էր նա և փոխ կ'տար երբ պարզեւներու ժամանակն անցած էր : Աղքատ դիտուն , բայց հարուստ էր նա և իւր հարստութիւնն սրտէն կը բղխէր : Պարզ իւր սովորութեանց , անկեղծ իւր խօսքերուն , հարուստ իւր խոստմանց և հաւատարիմ էր նա իւր յօժարութեանց մէջ , և ո՞վ կարող էր մոռնալ նորա մշակեալ մտաց վայելչութիւնն , կայտառ , զարդարուն և բնական խօսակցութեան հրապուրիչ գեղեցկութիւնն , լի վայելչութեամբ և իմաստութեամբ զերծ նենդութենէ և խստութենէ :

Դեղագործական վարժարանն մարդ մի վայելած էր որ մեծ պատիւ բերաւ իւրեան և որ ընկերակոտ ամենաստորին ծագումէ մի մեկնելով բարձր գիտութեան ամենէն աւելի արժանաւոր ներկայացուցիչներէն մին եղաւ : Ժաք Բէրսօնի վերայ խօսիլ կ'ուզենք :

Բէրսօնի հայն Քօթ-տ'Օրի աւաններէն միոյն մէջ փոքրիկ արուեստ մի կը գործէր . կրի փուռ մի կառուցած էր նա , զոր անձամբ կը վարէր : Օր մի փուռին վերայ չըջած ժամանակ խորտակեցաւ սա և հօրը հետ միասին , իւր երիտասարդ ընտանեաց ներկայն և ապագայն միասին կլանեց : Սոյն յանկարծադէպ դժբաղդութեան յարուցած տաղտուկ դրից հակառակ , Ժաք երեք որբերու անդրանիկն , բաւական տոտեն ուսման պարագեցաւ և իւր ծնած աւանին դեղագործին քով աշկերտութեան մտաւ : Ուսումն աւարտելէ վերջն Փարիզ եկաւ , իւր կրթութիւնն կատարելագործեց ապրելու համար դասեր տուաւ քննութեամբ Փարիզի հիւանդա-

նոցներուն մէջ գիշերօթիկ ընդունուեցաւ (1839) և յետոյ դեղագործական վարժարանին մէջ ուսուցիչ կարգուեցաւ ուր բնաւորական աշխատութիւններ, բազմաթիւ փորձեր և յաճախ յաջողութեամբ ստակուած հետազոտութիւններ, նոյն վայրկեանն սկսեալ իւր պարապ ժամերն զրաւեցին: 1868ին դեղագործական վարժարանին մէջ ուսուցիչ կարգուեցաւ և իսկոյն բժշկական ճեմարանն զայն իւր ծոցին մէջ ընդունեց: Ժաբ Բէրսօնի յուղարկւորութեան ընկերացած գիտուններու բազմութիւնն հաստատեց սոյն քաջասրտութեան և բարութեան տիպարին գերեզման տարած ցաւոց մեծութիւնն:

Բազմաթիւ երեւելի գիտուններ համեստ ծագում մի ունեցած են: Անգղիոյ հանճարներուն մէջ սորա մի շատ օրինակներն կարողեմք դտնել: Մի միայն Ֆարատէն պիտի յիշեմք:

Ֆարատէ դարբինի մի զաւակն էր, տասըն երեք տարեկան եղած ժամանակ կազմարարի մի քով սլարզ աշակերտ կը գտնեմք զայն: Քսան և մէկ տարեկան էր երբ Սըր Նըմֆրի Տէվի երեւելի գիտունին վերջին բանախօսութեանց ներկայ գտնուելու շնորհն ստացաւ: Ուշի ուշով օրինակեց զայն և ի վերջոյ սրբագրելով դասատուին ուղղեց, թախանձելով զայն օգնել իրեն՝ իւր ապերախտ արհեստն թողելու և գիտութեանց հետեւելու զորս այնչափ կը սիրէր: Ֆարատէ Տէվի քով մտաւ իրր բնաւորական գործանոցի օգնական, և քիչ ատենէն իւր աննման եռանդովն և սքանչելի գորութեամբն նըշանաւոր եղաւ: 1818ին արդէն առաջին կարգի տարրագիտաց կարգն դասուած էր:

« Ֆարատէի կենաց տեւողութիւնն հաշուելով, կ'ըսէ Պ. Թինտօլ, կը տեսնեմք թէ այս դարբինի զաւակն, այս կազմարարի աշակերտն կրնար 150,000 ոսկւոյ գումար

մի շահիլ, բնաւորական քիմիագիտութեան միջոցաւ, ըսյց նա անշահախնդիր գիտուն էր և աղքատ մեռաւ. սակայն քառասուն տարի ուրիշ աղգաց մէջ Անգլիոյ գիտական համբաւն շատ բարձր մի գրից հասցնելու փառքն ունեցաւ: »

Գրեթէ միշտ այնպիսի գիտուններու վերայ խօսեցանք՝ որոց հանճարն կենաց պիտոյքն հոգալու հարկէն զբաւուած էր: Այժմ յիշեմք նաեւ մեծ աշխատասիրի մի օրինակն, որ երեսուն միլիոն հարստութեան տէր էր:

Շարունակելի

ՍԷՆ-ԿԹԱՐԻ ԳԵՏՏՈՒՂԻՆ (ԹԻԻՆԵԼ)

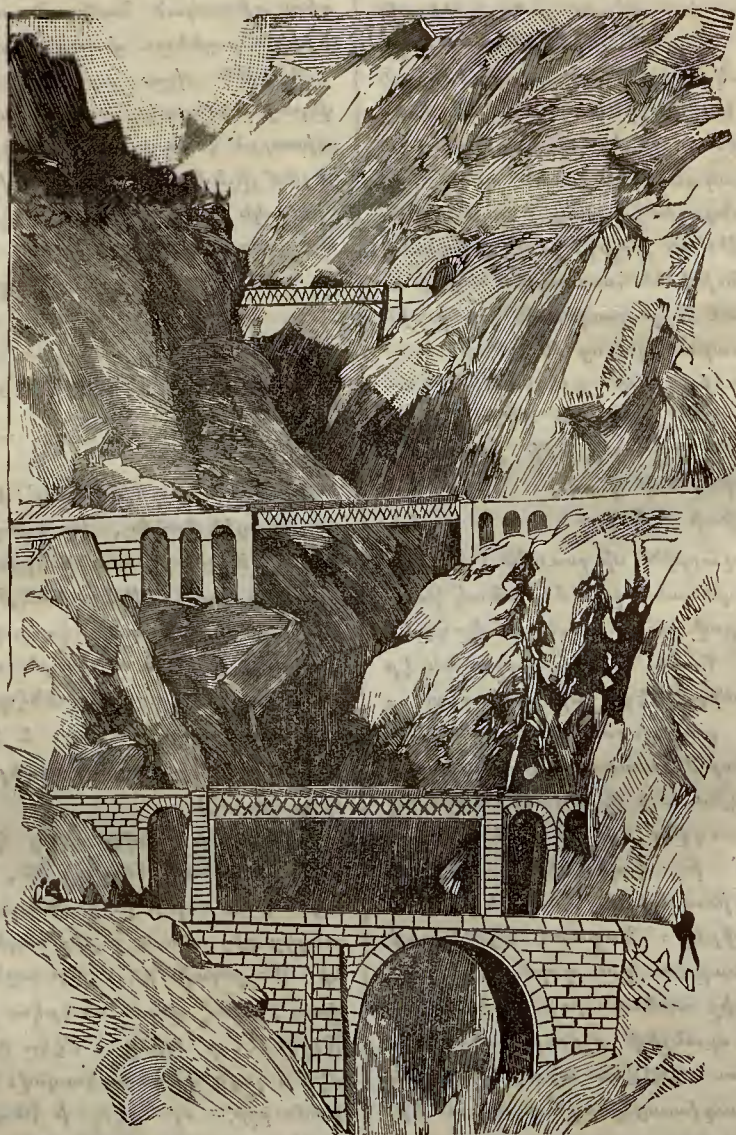
Շարունակութիւն. եւ վերջ. տես տետր 15

Իտալական գծին վրայ՝ Ալպեան գծին հարաւային կողմը, կը հանդիպիս Ճիորնիգոյի երկու կամուրջներուն, Դիշինոյի վրայ ձգուած, մէկը 50 մէթր երկայնութեամբ միով գերանակապով, միւսը երկուքով, սակայն երկուքն ալ նոյն բացուածքով: Յետոյ Բոլմենկոյի կամուրջը 65 մէթր բացուածքով, և Տացիոյինը 45 մէթր բացուածքով, և հետոյ Դիշինոյի վրայ վերջին կամուրջինը 50 մէթր:

Կէօլնէնի մօտից վրայ կը հանդիպիս մէկէն ալպեան հեղեղի մը, Կէօլնէնէն-Ռէօս, 65 մէթր բացուածքով կամուրջը, անկէց քիչ հեռու ուրիշ հեղեղ մը կ'անցնի Ռօհրպախ 55 մէթր լայն կամարի մը վրայ, անկէ վերջն ալ երկու կամուրջ կան Մէյէնրէօսի վրայ, մէկը 65, միւսը 45 մէթր լայն գերանակապով: Ռէօսի վրայի կամուրջը, որ գէսլ ի Ինսքի գիւղը կը տանի, 77 մէթր և Քէրմսդէլենպախ հեղեղատին վրայի կամուրջը 55 մէթր: Ամբողջ 45 կամուրջ աներկիւղութեամբ մէկ ժայռէն միւսը ձգուած ձորերուն կամ

մանաւանդ գահավժներուն վրայէն, ուր
ոռւոյցներէն լայնցած հեղեղատները
փրփրած սղտոր ջրով կը վազեն: Կա-

կամարուղիներ, ձիւներու հիւսէն և ա-
նոնց լուծմանէն լայնցած հեղեղներուն
վտանգէ ապահոված և եօթը ներքնու-

Ռէօսի եւ Ռօնրպախի կլամուրջները

մուրջներէն վերջը — որոց գլխաւորնե-
րուն վրայ միայն խօսեցանք — շիւսն ինը

ղիներ: Ճարտարադետութեան ամենէն
մեծն կը գտնուի Սթալվէտրոյի թիւնէլին

և Սորաոյի կամրջին մէջտեղը, ուր 215, 000 խորանարդ մէթր հող բերեր են :
Լերան բարձրագոյն զադաթն ծովուն

նոյն 2114 մէթր բարձրութեան յԱյիրու-
լլը՝ անցքին բերանն 1145 մէթր է . իսկ
Կէօլնէնէն եղածը՝ վերոյիշեալ մակար-

Քերմսքէլմալսի կամուրջը

մակարդակէն 3000 մէթր բարձր է . կառ-
ընթաց ճանապարհն իջ հասնի ի հիւրա-

դակին վրայ՝ 1109 մէթր է : Երկու բե-
րանաց մէջ եղած անցքը 14,920 մէթր

երկայնութիւն ունի :

Սէն Կոթարի անցքին ծակելուն այս հսկայական աշխատութիւնն 1872ին սեպտեմբեր սկսաւ . 1882 յունվարի կատարուեցաւ բացման հանդիսական տօնը , որ ինն տարի տեւեց : Սակայն անկարելի էր որ այս կարճ միջոցին մէջ ի գլուխ ելնէր, եթէ Սուրբէրոյ խաւացին տինամիդը հընարած չլլար , որ վառօդէն շատ աւելի ճայթող մ'է : Գործն գրեթէ $36\frac{1}{2}$ միլիոն արժեց . եղաւ ժամանակ մը որ հոն օրն 3000 գործաւոր աշխատեցաւ : Ի կիրառին 1,200,000 քիլոկրամ տինամիդ , եւ անցքին մէջ 1330 միլիոն խորանարդ մէթր օդ զրկեցին եւ 1,700,000 քիլօ ձէթ սպառեցին :

ԱՌՏՆԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՍՆ Բ.

ՏՆՆ ՆԻԹԱՎԱՆ ԿԱԶՄԱՌՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԴԱՍ Զ.

ՏԱՆ ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ ՈՒ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ —
ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ — ԿԱՌ. — ՄԱՐՈՒԹԻՒՆ —
ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ

(Շարունակութիւն . տես Տետր 9)

Տան կազմութիւնն ու վարչութիւնը —
Տուն մը կազմել կ'ըշանակէ անոր ներքին ամեն բաներն հոգալ եւ այնպէս սարգել ու կարգադրել որ կարենայ նիւթապէս ու բարոյապէս կանգուն մնալ ու վարդաշալ : Իսկ տուն մը վարել կ'ըշանակէ պահել պահպանել տան բոլոր առարկաները , մատակարարել անոր ամեն տեսակ պէտքերն եւ ուղղել ընտանիքին անդամներն այնպէս որ ամենքը թէեւ բնաւորութեան տէր եւ տարբեր գործերու հետամուտ , նոյն նպատակին ղիմեն , այս է ընտանիքին բարեկեցութիւն եւ երջանկութիւն :

Պայմաններ . — Բայց այս կողմն , ուղղութիւնն ու նպատակը տալու համար

տանտիրինն ոչ միայն արդէն յիշուած բարոյական յատկութիւններն ունենալ պէտք է , այլ եւ ընդհանուր տեղեկութիւն իրերու եւ մարդկան բնութեան վրայ : Այս տեսութեամբ տնտեսութիւնն կամ տան կառավարութիւնը գործնական ու տեսական դասերու եւ ուսմանց վրայ հիմնուած կարեւոր արհեստ մ'է , քանի որ անորմէ կախումն ունի ընտանեաց գոյութիւնն եւ վերաշինութիւնն , որ մարդկային ընկերութեան վրայ մեծ ներգործութիւն ունի :

Նորատի աղջիկ մ'այդ դասերը կ'սորվի իր մօրը հսկողութեան ներքեւ , իսկ ուսմունքն վարժարանին մէջ : Ուրեմն Առաջին տնտեսութիւնն լաւ գիտնալու համար պէտք է գիտնալ իրարանութիւն եւ բուսաբանութեան , բնագիտութեան , բրնալուծութեան , առողջաբանութեան , քաղաքական տնտեսութեան , իրաւագիտութեան եւ հոգեբանութեան տարերքը : Այս սկզբնական ծանօթութեանց անհմտ տանտիրինն կ'հետեւի հին , դուրեմի սովորոյթի եւ երբեք տուն մը լաւ կազմելու եւ վարելու յաջողակութիւն չունենար : Չկայ տնային գործողութիւն եւ առարկայ որ վերագոյն յիշուած գիտութեանց միոյն եւ երբեմն ամենուն հետ վերաբերութիւն չունենայ : Օրինակի համար , տան այլ եւ այլ պիտոյք՝ կարասի , ուտեստ , հագուստ , եւ զանազան պաշարներ լաւ հոգալու համար պէտք է այդ առարկայից տեսակին վրայ քիչ շատ հմտութիւն ունենալ : Կերակուր ու անուշեղէն եփելու համար բնալուծական ծանօթութիւններ անհրաժեշտ են , տունը մաքուր պահելու եւ այդ մաքրութեան պատճառներն ու օգուտները հասկնալու համար կարեւոր են բնագիտական , բնաօսական եւ առողջաբանական գիտելիք , տնային ճախորդութեան եւ յաջողութեան պատճառներն ,

ապրանաց գլխերուն տարբերութիւնն , ընկերային այլ և այլ իրողութիւններ որ ընտանեաց շահերուն վրայ ազդեցութիւն ունին , իմանալու և քաղաքային օրինաց զէմ չգործելու համար պիտանի են տըն տեսագիտական և իրաւագիտական ծանօթութիւններ . իսկ ընտանեաց անդամներն , սպասուհի , ծառայ , մանկտին խնամելու և վարելու , ինչպէս նաեւ տընային յարկէն նախապաշարմունք վանելու համար հոգաբանական , կրթական և գիտական ուսմանց պէտք կայ :

Սակայն այս ամեն պայմաններուն հետ կը միանան նաեւ ուրիշ տեսակ պայմաններ որ անմիջական յարաբերութիւն ունին առտնին գործերու լաւ մատակարարութեան հետ , այս է ,

Կարգ . — Տնական գործերն այնպէս պարտ է կազմել ու վարել որ ժամացոյցի պէս կանոնաւորապէս ընթանան . ամեն գործ ու պաշտօններ յարմար տեղն ու ժամանակին կատարուին , առանց զանցառութեան ու շփոթութեան «Այդ կանոնաւորութեան կենսատու ոգին , այդ տնական մեքենային շարժիչ զօրութիւնն ճշմարիտ տան տիկինն է , որ ստէպ առանց աղմուկ ու շփոթ հանելու , երբեմն առանց երեւելու ամեն բան կ'կարգադրէ և կ'արգադրէ կ'տայ , նման այն քաջ նաւասկտինոր նաւը կ'ուղղէ իր նպատակին , այնպէս որ կարծես թէ խորհրդաւոր զօրութեամբ մը կ'շարժի : Այս արդիւնքը կ'ստացուի չէ թէ միայն բարոյական և ուսումնական ճիւղով այլ և կարգով : Վասն զի որքան ճոխ լինի անձի մը միտքն , որքան հարուստ լինի իր սիրտն , որքան լեցուն լինի իր քսակն , ոչ ինք և ոչ ուրիշներ օգուտ կ'քաղեն այդ շնորհներէն , երբ իր դադափարներուն , զգացումներուն և ծախսուց մէջ կարգ մը , կանոն մը չկայ , այլ բոլորը խառն ի խառն գուրս

կ'լծափին : Նոյնպէս կարգն առաջին պայմանն է լաւ տնտեսութեան , ինչպէս նաեւ ամեն մարդկային գործերու յաջողութեան :

Կարգը կ'կազմէ նաեւ գիտութեանց տարրերը — ո՛ր որ կարգ կայ , կըսէ տնտեսագէտ մը , կայ նաեւ գիտութիւն — : Այսինքն՝ երբ գիտուն մարդը կ'դիտէ այլ և այլ բնական երեւոյթներ որ յատուկ օրինօք կ'կատարուին , կարգ մը կը պահեն անգիտօքն , գիտութեան հիմքը կ'դնէ . երբ գործի մարդ մը կ'նայի որ հիմնարկութիւն մը , ընկերութիւն մը կ'յաջողին և իրենց նպատակին կ'հասնին , իսկոյն այդ յաջողութեան պատճառներուն մէջ կարգը կ'արեւորագոյն տեղը բռնած կը տեսնէ : Նոյնը կարելի է ըսել տան մը համար որ այլ և այլ կենսական շահերու և պարտաւորութեանց կեդրոն մ'է , և եթէ այդ կեդրոնին մէջ կարգ պակսի , այսինքն եթէ ամեն ընտանի դժկանոնով մը նոյն նպատակին չձկտի գիտօքն , այն ժամանակ այդ ոյժը կ'ջրուի : Ուրեմն կան իրողութիւններ որ տուն մը կործանման կ'տանին , կան որ կ'պահպանեն դայն : Իրաւ՝ բնական երեւոյթներն առ հասարակ յաւէտ անփոփոխ օրինաց ու կարգի մը կ'հետեւին , մինչդեռ մարդկային գործերն ու հիմնարկութիւնները կրնան ժամանակի , պարագայից և կրից պէս յարաշարժ գրգռներու զօրութեամբ կարգաւորել , սակայն մարդ՝ իբրեւ բանաւոր էակ , ինչ միջավայրի և հանգամանաց մէջ որ գտնուի , կ'պարտաւորի այդ հանգամանաց կարգաւորութեան մը տալու ջանալ , վասնզի այդ է պահանջը , իր շահն , իր զարգացումն և պարտուց ու իրաւանց սկզբունքը :

Մ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ

Շարունակելի

Վ Ա Ր Ժ Ա Ր Ա Ն

Մեծ. Ն. Խոսրովեանի խմբագրութեամբ ի Թիֆլիս հրատարակեալ սոյն հանդիսին Մայիսի ամսատեսարն հրատարակուեցաւ , որոյ բաղանդակութիւնն է : Ժառանգականութիւն կրթութեան համեմատութեամբ : — Այժմեայ դպրոցական կրթութեան վնասները : — Ուսուցչի կոչումը : — Դասաւանդութիւն : — Բանասիրական , բնական գիտութեանց ունեցած յարաբերութիւնը գիտութիւնների ամբողջութեան հետ : — Այլեւայլք : — Յայտարարութիւններ :

ՏՊԱԳՐԻՉ

ԵՒ

ՓՈՐԱԳՐԻՉ

ՆՇԱՆ Կ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ ԵՒ Ս. ՏԵՕՎԼԵԹԵԱՆ

Պատիւ ունինք ծանուցանել Մեծ. Հաւասարակութեան թէ՛ պատրաստ եմք, տըպագրել Յայտարարութիւնք, Նամակք, Գրեանք, և այլք, ամենայն մաքրութեամբ և եթէ պատկերազարդ ալ լինին՝ կարող եմք փայտի վրայ փորագրել ամենայն գեղեցկութեամբ, իբր ճիշդ իւր օրինակն:

Նաև փախագողաց պատրաստ եմք չինել որ և իցէ պատկերի կալանեան կաղապարներն, քանի հատ որ ուզուի, ինչպէս նաև կնիք, և տրոյրի և փայտի վրայ որ և իցէ տեսակ փորագրութիւն:

ԲԺԻՇԿ ՏԻԳՐԱՆ ՓԵՇՏԻՄԱԼՃԵԱՆ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՄԵՐԿԱՅԵՐՆ ՊԵՏՈՒՄՍՄԵՆ

Պատկերազարդ

Կը վաճառուի Պոլիս, Գավաթեան գրատունը, Կալաթա Արշակ Էֆենտիի քղթավաճառանցը եւ Բերալօրէնն եւ Քայլի գրատունը: Գին 55 դանեկան:

ԼՈՒԾՈՒՄՆ ԹԻՒ 15 ՀԱՆԵԼՈՒԿԻ

Մ Ե Ն Տ Օ Ր

Պ Օ Ռ Ն Է Օ

Պ Ա Լ Թ Ի Կ

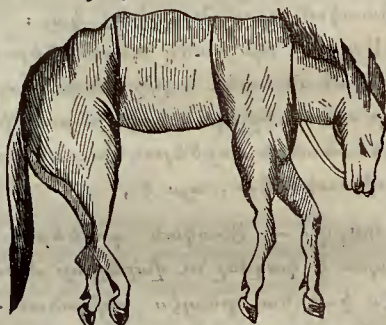
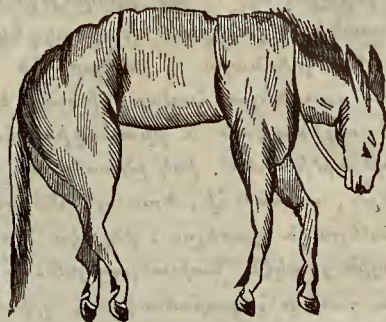
Է Ի Լ Ի Ս Է

Լ Ռ Ի Վ Է Ն

Վ Ա Յ Մ Ա Ռ

Զոր լուծեցին Պ. Պ. Երուանդ Օտեան և Արտաւան Հովուեան:

ՀԱՆԵԼՈՒԿ 16

Կ'ուզենք այս երկու մեռեալ ձիերուն վրայ երկու ձիաւորներն նստեցնել, զանոնք կենդանացնելու համար. արդ ի՞նչ դիրքով նստեցնելու է զանոնք, որ ձիերն կենդանանալով քառարչաւ ընթանան:

ՀԱՆԵԼՈՒԿ 17

Ոչ կը նստիմ ոչ կը պառկիմ,
Եռտանի անշարժ կանգնիմ.
Թեւ մի ունիմ, է խիստ երկայն,
Լայն սենեակներ ինձ նեղ կուգան:
Երբեմն ունիմ երկու բերան,
Երբեմն ալ մէկ հատ միայն:
Հասակաւ կարճ եմ՝ լայն փորով.
Սոսկալի եմ ներքին տեղով:
Թէ մօտենաս դու շատ իմ քով,
Նա կը քաշուիս տխուր դէմքով:
ՊՕՂՈՍ Կ. ԹԱԳԻՈՐԵԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉԲ — ՆՇԱՆ Կ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ ԵՒ Ս. ՏԵՕՎԼԵԹԵԱՆ — ԽՄԲԱԳԻՐ Կ. ԳԱՐԱԿԻՆԵԱՆ
Տպագր. ՆՇԱՆ Կ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ — Պոլիս, Սուլթան-Համամ, Հօճա խան փողոց քիւ 14